

LES 36

D. OEFENINGEN**1. Vertaal oefening**

1	τῇ γυναικὶ ὁ ἀνὴρ τὴν ὀφειλὴν ἀποδιδότω, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρί. Aantekeningen: ἀποδιδότω is gbw.prs.act. 3 ^e p.ev. van ἀποδίδωμι. Vertaling: aan (een) vrouw de man het verschuldigde moet betalen (geven), evenzo maar ook de vrouw aan de man. (1Co 7:3)
2	ἐὰν ἀφῶμεν αὐτὸν οὕτως, πάντες πιστεύουσιν εἰς αὐτόν, καὶ ἐλεύσονται οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος Aantekeningen: ἀφῶμεν is sub.aor.act. 1 ^e p.mv. van ἀφίημι. πιστεύουσιν is ind.fut.act. 3 ^e p.mv. van πιστεύω. ἐλεύσονται is ind.fut.med. 3 ^e p.mv. van ἔρχομαι. ἀροῦσιν is ind.fut.act. 3 ^e p.mv. van αἶρω. Vertaling: indien wij zouden laten begaan hem zo, allen zullen geloven in hem, en zullen komen de Romeinen en afnemen van ons en de plaats en het volk. (Jh 11:48)
3	οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. Aantekeningen: ἀφέντες is part.aor.act.nom.mnl.mv. van ἀφίημι. ἠκολούθησαν is ind.aor.act. 3 ^e p.mv. van ἀκολουθέω. Vertaling: de maar terstond verlaten hebbend de netten zij volgden hem. (Mt 4:20)
4	ἢ τίς ἐστὶν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν αἰτήσῃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσῃ αὐτῷ; Aantekeningen: αἰτήσῃ is ind.fut.act. 3 ^e p.ev. van αἰτέω. ἐπιδώσῃ is ind.fut.act. 3 ^e p.ev. van ἐπιδίδωμι. Vertaling: of wie is het uit jullie (een) mens, die zal vragen de zoon van hem brood, toch niet (een) steen zal geven aan hem? (Mt 7:9)
5	τότε ἐπέτιθεσαν τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἐλάβανον πνεῦμα ἅγιον. Aantekeningen: ἐπέτιθεσαν is ind.impf.act. 3 ^e p.mv. van ἐπιτίθημι. ἐλάβανον is ind.impf.act. 3 ^e p.mv. van λαμβάνω. Vertaling: dan legden zij op de handen op hem en zij ontvingen heilige Geest. (Hn 8:17)
6	τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι τὰς γραφάς. Aantekeningen: διήνοιξεν is ind.aor.act. 3 ^e p.ev. van διανοίγω. συνιέναι is inf.prs.act. van συνίημι. Vertaling: dan opende hij van hen het verstand van het inzien van de schriften. (Lc 24:45)

7	μετατιθεμένης γὰρ τῆς ἱερωσύνης ἐξ ἀνάγκης καὶ νόμου μετάθεσις γίνεται.
	Aantekeningen: μετατιθεμένης is part.prs.pss.gen.vr.ev. van μετατίθημι. γίνεται is ind.prs.med. 3 ^e p.ev. van γίνομαι. Vertaling: veranderd wordend want het priesterschap uit noodzaak ook van (de) wet van omverwerping (overgang) geschiedt. (Hb 7:12)
8	ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν υἱὸν καὶ πάντα δέδωκεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ.
	Aantekeningen: ἀγαπᾷ is ind.prs.act. 3 ^e p.ev. van ἀγαπάω. δέδωκεν is ind.pf.act. 3 ^e p.ev. van δίδωμι. Vertaling: de Vader heeft lief de Zoon en alles heeft hij gegeven in de hand van hem. (Jh 3:35)
9	καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον εἶπεν αὐτοῖς· ἀκούετε καὶ συνίετε·
	Aantekeningen: προσκαλεσάμενος is part.aor.med.nom.mnl.ev. van προσκαλέομαι. ἀκούετε is gbw.prs.act. 2 ^e p.mv. van ἀκούω. συνίετε· is gbw.prs.act. 2 ^e p.mv. van συνίημι. Vertaling: en tot zich geroepen hebbend de menigte zei hij tot hen: hoort en verstaat! (Mt 15:10)
10	καὶ ἐπιθείς τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἐπορεύθη ἐκεῖθεν.
	Aantekeningen: ἐπιθείς is part.aor.act.nom.mnl.ev. van ἐπιτίθημι. ἐπορεύθη is ind.aor.pss. 3 ^e p.ev. van πορεύομαι. Vertaling: en gelegd hebbend de handen op hen reisde hij vandaar weg. (Mt 19:15)

2. Vertaal oefening: Mc 13:28-37

28	Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς ἀπαλὸς γένηται καὶ ἐκφύῃ τὰ φύλλα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν·
	Aantekeningen: μάθετε is gbw.aor.act. 2 ^e p.mv. van μαρθάνω. γένηται is sub.aor.med. 3 ^e p.ev. van γίνομαι. ἐκφύῃ is sub.prs.act. 3 ^e p.ev. van ἐκφύω. γινώσκετε is ind.prs.act. 2 ^e p.mv. van γινώσκω. Vertaling: van maar de vijgenboom leert de gelijkenis: als reeds de tak van haar zacht is geworden en uitspruit het gebladerte (loof), weten jullie dat nabij de zomer is.
29	οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν ἐπὶ θύραις.
	Aantekeningen: ἴδητε is sub.aor.act. 2 ^e p.mv. van ὁράω. γινόμενα is part.prs.med.acc.onz.mv. van γίνομαι. γινώσκετε zie vers 28. Vertaling: evenzo ook jullie, wanneer jullie zullen zien deze dingen gebeurend, jullie weten dat (het) naj is, bij (de) deuren.

30	Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη μέχρις οὗ ταῦτα πάντα γένηται.
	Aantekeningen: παρέλθῃ is sub.aor.act. 3 ^e p.ev. van παρέρχομαι. γένηται is sub.aor.med. 3 ^e p.ev. van γίνομαι. Vertaling: Amen zeg ik jullie dat zeker niet zal voorbijgaan deze aarde tot aan deze alles zal zijn geschied.
31	ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρελεύσονται.
	Aantekeningen: παρελεύσονται is ind.fut.med. 3 ^e p.mv. van παρέρχομαι. Vertaling: de hemel en de aarde zullen voorbijgaan, de maar woorden van mij zeker niet zullen voorbijgaan.
32	Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἢ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι ἐν οὐρανῷ οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ.
	Aantekeningen: οἶδεν is ind.pf.act. 3 ^e p.ev. van οἶδα. Vertaling: over maar die dag of het uur niemand weet, nog de engelen in (de) hemelen nog de Zoon, dan alleen de Vader.
33	Βλέπετε, ἀγρυπνεῖτε· οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ καιρὸς ἐστίν·
	Aantekeningen: βλέπετε is gbw.prs.act. 2 ^e p.mv. van βλέπω. ἀγρυπνεῖτε is gbw.prs.act. 2 ^e p.mv. van ἀγρυπνέω. οἴδατε is ind.pf.act. 2 ^e p.mv. van οἶδα. Vertaling: let op, waakt! Niet jullie kennen want wanneer de tijd is.
34	Ὡς ἄνθρωπος ἀπόδημος ἀφείλς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ δοὺς τοῖς δούλοις αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν ἐκάστῳ τὸ ἔργον αὐτοῦ καὶ τῷ θυρωρῷ ἐνετείλατο ἵνα γρηγορή.
	Aantekeningen: ἀφείλς is part.aor.act.nom.mnl.ev. van ἀφίημι. δοὺς is part.aor.act.nom.mnl.ev. van δίδωμι. ἐνετείλατο is ind.aor.med. 3 ^e p.ev. van ἐντέλλομαι. γρηγορή is sub.prs.act. 3 ^e p.ev. van γρηγορέω. Vertaling: zoals een mens op reis heeft verlaten zijn huis en heeft gegeven zijn knechten de macht aan ieder het werk van hem en de portier heeft geboden dat hij moet waken.
35	γρηγορεῖτε οὖν· οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἔρχεται, ἢ ὥσπερ ἡ μεσονύκτιον ἢ ἀλεκτοροφωνίας ἢ πρωΐ,
	Aantekeningen: γρηγορεῖτε is ind.prs.act. 2 ^e p.mv. van γρηγορέω. ἔρχεται is ind.prs.med. 3 ^e p.ev. van ἔρχομαι. Vertaling: waakt dus! Niet jullie weten want wanneer de heer van het huis komt, of laat of (te) middernacht of (bij het) hanengekraai of vroeg.
36	μὴ ἐλθὼν ἐξαίφνης εὔρη ὑμᾶς καθεύδοντας.
	Aantekeningen: ἐλθὼν is part.aor.act.nom.mnl.ev. van ἔρχομαι. εὔρη is sub.aor.act. 3 ^e p.ev. van εὕρισκω. καθεύδοντας is part.prs.act.acc.mnl.mv. van καθεύδω. Vertaling: niet komende plotseling hij zou vinden jullie slapend.

37	ὁ δὲ ὑμῖν λέγω πᾶσιν λέγω, γρηγορεῖτε.
	Aantekeningen: γρηγορεῖτε zie vers 35. Vertaling: het maar tot jullie ik zeg, tot allen ik zeg: waakt!

LES 37

D. OEFENINGEN**1. Vertaal oefening**

1	καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου, ψυχῇ, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου.
	<p>Aantekeningen: ἐρῶ is ind.fut.act. 1^e p.ev. van λέγω.</p> <p>ἔχεις is ind.prs.act. 2^e p.ev. van ἔχω.</p> <p>κείμενα is part.prs.pss.acc.onz.mv. van κείμεαι of τίθημι.</p> <p>ἀναπαύου is gbw.prs.med. 2^e p.ev. van ἀναπαύω.</p> <p>φάγε is gbw.aor.act. 2^e p.ev. van ἐσθίω.</p> <p>πίε is gbw.aor.act. 2^e p.ev. van πίνω.</p> <p>εὐφραίνου is gbw.prs.pss. 2^e p.ev. van εὐφραίνω.</p> <p>Vertaling: en ik zal zeggen tot de ziel van mij: ziel, jij hebt veel goederen liggende voor veel jaren. Rust, eet, drink, word blij! (Lc 12:19)</p>
2	Θαυμάζω ὅτι οὕτως ταχέως μετατίθεσθε ἀπὸ τοῦ καλέσαντος ὑμᾶς ἐν χάριτι [Χριστοῦ] εἰς ἕτερον εὐαγγέλιον,
	<p>Aantekeningen: μετατίθεσθε is ind.prs.med/pss 2^e p.mv. van μετατίθημι.</p> <p>καλέσαντος is part.aor.act.gen.mnl.ev. van καλέω.</p> <p>Vertaling: ik verwonder mij dat zo snel jullie veranderen van geroepen hebbend jullie (= die jullie geroepen heeft) in genade van Christus tot (een) ander evangelie. (Gl 1:6)</p>
3	Ἀκούοντων δὲ αὐτῶν ταῦτα προσθεὶς εἶπεν παραβολὴν διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι Ἱερουσαλὴμ αὐτὸν καὶ δοκεῖν αὐτοὺς ὅτι παραχρῆμα μέλλει ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀναφαίνεσθαι.
	<p>Aantekeningen: Ἀκούοντων is part.prs.act.gen.mnl.mv. van ἀκούω.</p> <p>προσθεὶς is part.aor.act.nom.mnl.ev. van προστίθημι.</p> <p>εἶναι is inf.prs.act. van εἰμί.</p> <p>δοκεῖν is inf.prs.act. van δοκέω.</p> <p>μέλλει is ind.prs.act. 3^e p.ev. van μέλλω.</p> <p>ἀναφαίνεσθαι is inf.prs.pss. van ἀναφαίνω.</p> <p>Vertaling: horende maar zij (gen.abs) dit gevoegd hebbend daarbij hij zei een gelijkenis daarom dat het nabij zijn Jeruzalem hem en het menen van hen dat onmiddellijk op het punt staat het koninkrijk van God (te) verschijnen. (Lc 19:11)</p>
4	πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ ταῦτα προστεθήσεται ὑμῖν.
	<p>Aantekeningen: ζητεῖτε is gbw.prs.act. 2^e p.mv. van ζητέω.</p> <p>προστεθήσεται is ind.fut.pss. 3^e p.ev. van προστίθημι.</p> <p>Vertaling: echter zoekt het koninkrijk van Hem en dit zal toegevoegd worden aan jullie. (Lc 12:31)</p>

5	<p>μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύριος πραθῆναι καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ πάντα ὅσα ἔχει, καὶ ἀποδοθῆναι.</p>
	<p>Aantekeningen: ἔχοντος is part.prs.act.gen.mnl.ev. van ἔχω. ἀποδοῦναι is inf.aor.act. van ἀποδίδωμι. ἐκέλευσεν is ind.aor.act. 3^e p.ev. van κελεύω. πραθῆναι is inf.aor.pss. van πιπράσκω. ἔχει is ind.prs.act. 3^e p.ev. van ἔχω. ἀποδοθῆναι is inf.aor.pss. van ἀποδίδωμι. Vertaling: niet hebbend maar hij (gen.abs) (om te) betalen beval hem de heer verkocht (te) worden en de vrouw en de kinderen en alles wat hij heeft, en (om) betaald (te) worden. (Mt 18:25)</p>
6	<p>ἰδὼν δὲ ὁ Σίμων ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων δίδοται τὸ πνεῦμα, προσήνεγκεν αὐτοῖς χρήματα</p>
	<p>Aantekeningen: ἰδὼν is part.aor.act.nom.mnl.ev. van ὁράω. δίδοται is ind.prs.pss. 3^e p.ev. van δίδωμι. προσήνεγκεν is ind.aor.act. 3^e p.ev. van προσφέρω. Vertaling: ziende maar Simon dat door de oplegging van de handen van de apostelen wordt gegeven de Geest, bracht tot hen geld. (Hn 8:18)</p>
7	<p>καὶ λυπηθεὶς ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὄρκους καὶ τοὺς συνανακειμένους ἐκέλευσεν δοθῆναι,</p>
	<p>Aantekeningen: λυπηθεὶς is part.aor.pss.nom.mnl.ev. van λυπέω. συνανακειμένους is part.prs.med.acc.mnl.mv. van συνανέκειμαι. ἐκέλευσεν is ind.aor.act. 3^e p.ev. van κελεύω. δοθῆναι is inf.aor.pss. van δίδωμι. Vertaling: en bedroefd geworden zijnd de koning vanwege de eden en de mede aanliggenden beval hij (het) gegeven (te) worden. (Mt 14:9)</p>
8	<p>ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· οὐ βλέπετε ταῦτα πάντα; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον ὃς οὐ καταλυθήσεται.</p>
	<p>Aantekeningen: ἀποκριθεὶς is part.aor.pss.nom.mnl.ev. van ἀποκρίνομαι. βλέπετε is ind.prs.act. 2^e p.mv. van βλέπω. ἀφεθῇ is sub.aor.pss. 3^e p.ev. van ἀφίημι. καταλυθήσεται is ind.fut.pss. 3^e p.ev. van καταλύω. Vertaling: hij maar antwoordend zei tot hen: niet zien jullie dit alles? Amen zeg ik jullie, zeker niet zal gelaten worden hier (een) steen op (een) steen die niet zal worden afgebroken. (Mt 24:2)</p>
9	<p>Ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι ὁ κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ ἣ παρεδίδετο ἔλαβεν ἄρτον</p>
	<p>Aantekeningen: παρέλαβον is ind.aor.act. 1^e p.ev. van παραλαμβάνω. παρέδωκα is ind.aor.act. 1^e p.ev. van παραδίδωμι. παρεδίδετο is ind.impf.pss. 3^e p.ev. van παραδίδωμι. ἔλαβεν is ind.aor.act. 3^e p.ev. van λαμβάνω. Vertaling: ik want heb ontvangen van de Heer wat ook ik heb overgeleverd aan jullie, dat de Heer Jezus in de nacht waarin hij werd overgeleverd hij nam (een) brood. (1Co 11:23)</p>

10	Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις, ἡ δὲ τοῦ πνεύματος βλασφημία οὐκ ἀφεθήσεται.
	Aantekeningen: ἀφεθήσεται is ind.fut.pss. 3 ^e p.ev. van ἀφίημι. Vertaling: daarom zeg ik jullie, alle zonden en lasteringen zal vergeven worden aan de mensen, de maar van de Geest lastering niet zal worden vergeven. (Mt 12:31)

2. Vertaal oefening: Mc 14:5-16

5	ἡδύνατο γὰρ τοῦτο τὸ μύρον πραθῆναι ἐπάνω δηναρίων τριακοσίων καὶ δοθῆναι τοῖς πτωχοῖς· καὶ ἐνεβριμῶντο αὐτῇ.
	Aantekeningen: ἡδύνατο is ind.impf.med. 3 ^e p.ev. van δύναμαι. πραθῆναι is inf.aor.pss. van πιπράσκω. δοθῆναι is ind.aor.pss. van δίδωμι. ἐνεβριμῶντο is ind.impf.med. 3 ^e p.mv. van ἐμβριμάομαι. Vertaling: kon want deze zalfolie verkocht worden (voor) meer dan denaries driehonderd en gegeven worden aan de armen. En zij spraken hard (verontwaardigd) tot haar.
6	ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· ἄφετε αὐτήν· τί αὐτῇ κόπους παρέχετε; καλὸν ἔργον ἡργάσατο ἐν ἐμοί.
	Aantekeningen: ἄφετε is gbw.aor.act. 2 ^e p.mv. van ἀφίημι. παρέχετε is ind.prs.act. 2 ^e p.mv. van παρέχω. ἡργάσατο is ind.aor.med. 3 ^e p.ev. van ἐργάζομαι. Vertaling: maar Jezus zei: laat haar. Waarom aan haar overlast veroorzaken? (een) goed werk verrichtte zij aan mij.
7	πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν καὶ ὅταν θέλητε δύνασθε αὐτοῖς εὖ ποιῆσαι, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε
	Aantekeningen: ἔχετε is ind.prs.act. 2 ^e p.mv. van ἔχω. θέλητε is sub.prs.act. 2 ^e p.mv. van θέλω. δύνασθε is ind.prs.med. 2 ^e p.mv. van δύναμαι. ποιῆσαι is inf.aor.act. van ποιέω. Vertaling: altijd want de armen jullie hebben bij jezelf en wanneer jullie willen kunnen jullie aan hen goed doen, mij maar niet altijd hebben jullie.
8	ὃ ἔσχεν ἐποίησεν· προέλαβεν μυρίσαι τὸ σῶμά μου εἰς τὸν ἐνταφιασμόν.
	Aantekeningen: ἔσχεν is ind.aor.act. 3 ^e p.ev. van ἔχω. ἐποίησεν is ind.aor.act. 3 ^e p.ev. van ποιέω. προέλαβεν is ind.aor.act. 3 ^e p.ev. van προλαμβάνω. μυρίσαι is inf.aor.act. van μυρίζω. Vertaling: wat zij had (= waartoe zij instaat was, wat zij kon) heeft zij gedaan. Zij greep vooruit (te) zalven het lichaam van mij tot de begrafenis.

9	ἀμὴν δὲ λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη λαληθήσεται εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.
	Aantekeningen: κηρυχθῇ is sub.aor.pss. 3 ^e p.ev. van κηρύσσω. ἐποίησεν is ind.aor.act. 3 ^e p.ev. van ποιέω. λαληθήσεται is ind.fut.pss. 3 ^e p.ev. van λαλέω. Vertaling: Amen maar ik zeg jullie: waar ook maar verkondigd zal worden het evangelie in de gehele wereld, ook wat deed deze (vrouw) zal worden gesproken tot gedachtenis van haar.
10	Καὶ Ἰούδας Ἰσκαριώθ ὁ εἷς τῶν δώδεκα ἀπῆλθεν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς ἵνα αὐτὸν παραδοῖ αὐτοῖς.
	Aantekeningen: ἀπῆλθεν is ind.aor.act. 3 ^e p.ev. van ἀπέρχομαι. παραδοῖ is sub.aor.act. 3 ^e p.ev. van παραδίδωμι. Vertaling: en Judas Iskarioot één van de twaalfen ging vandaar weg tot de overpriesters opdat hij hem zou overleveren aan hen.
11	οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐχάρησαν καὶ ἐπηγγείλαντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι. καὶ ἐζήτει πῶς αὐτὸν εὐκαίρως παραδοῖ.
	Aantekeningen: ἀκούσαντες is part.aor.act.nom.mnl.mv. van ἀκούω. ἐχάρησαν is ind.aor.pss. 3 ^e p.mv. van χαίρω. ἐπηγγείλαντο is ind.aor.med. 3 ^e p.mv. van ἐπαγγέλλομαι. δοῦναι is inf.aor.act. δίδωμι. ἐζήτει is ind.impf.act. 3 ^e p.ev. van ζητέω. παραδοῖ is sub.aor.act. 3 ^e p.ev. van παραδίδωμι. Vertaling: zij maar horende werden verheugd en zij beloofden hem zilvergeld (te) geven. En hij zocht hoe hem op het goede moment moge (zou kunnen) overleveren.
12	Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων, ὅτε τὸ πάσχα ἔθουον, λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· ποῦ θέλεις ἀπελθόντες ἐτοιμάσωμεν ἵνα φάγῃς τὸ πάσχα;
	Aantekeningen: ἔθουον is ind.impf.act. 3 ^e p.mv. van θύω. θέλεις is ind.prs.act. 2 ^e p.ev. van θέλω. ἀπελθόντες part.aor.act.nom.mnl.mv. van ἀπέρχομαι. ἐτοιμάσωμεν is sub.aor.act. 1 ^e p.mv. van ἐτοιμάζω. φάγῃς is sub.aor.act. 2 ^e p.ev. van ἐσθίω. Vertaling: en op de eerste dag van de ongezuurde broden, wanneer het Pascha zij offeren (slachten), zeggen tot hem de leerlingen van hem: waar jij wilt heengegaan zijnde wij zullen bereiden opdat jij moge eten het Pascha?
13	καὶ ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτοῖς· ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀπαντήσῃ ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ
	Aantekeningen: ἀποστέλλει is ind.prs.act. 3 ^e p.ev. van ἀποστέλλω. ὑπάγετε is gbw.prs.act. 2 ^e p.mv. van ὑπάγω. ἀπαντήσῃ is ind.fut.act. 3 ^e p.ev. van ἀπαντάω. βαστάζων is part.prs.act.nom.mnl.ev. van βαστάζω. ἀκολουθήσατε is gbw.aor.act. 2 ^e p.mv. van ἀκολουθέω.

	Vertaling: en hij zendt twee van de leerlingen van hem en zegt tot hen: gaat heen in de stad en zal ontmoeten jullie een mens (een) kruik (van) water dragend. Volgt hem.
14	καὶ ὅπου ἐὰν εἰσέλθῃ εἴπατε τῷ οἰκοδεσπότῃ ὅτι ὁ διδάσκαλος λέγει· ποῦ ἐστὶν τὸ κατάλυμά μου ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω;
	Aantekeningen: εἰσέλθῃ is sub.aor.act. 3 ^e p.ev. van εἰσέρχομαι. εἴπατε is gbw.aor.act. 2 ^e p.mv. van λέγω. φάγω is sub.aor.act. 1 ^e p.ev. van ἐσθίω. Vertaling: en waar indien hij naar binnen gaat zegt tegen de heer van het huis dat de meester zegt: waar is het vertrek van mij waar het Pascha met de discipelen van mij ik kan eten?
15	καὶ αὐτὸς ὑμῖν δείξει ἀνάγκαιον μέγα ἐστρωμένον ἑτοιμον· καὶ ἐκεῖ ἐτοιμάσατε ἡμῖν.
	Aantekeningen: δείξει is ind.fut.act. 3 ^e p.ev. van δείκνυμι. ἐστρωμένον is part.pf.pss.acc.onz.ev. van στρωννύω. ἐτοιμάσατε is gbw.aor.act. 2 ^e p.ev. van ἐτοιμάζω. Vertaling: en hij jullie zal wijzen een bovenzaal grote gespreid zijnde (= voorzien van kussen en rustbanken) gereed. En daar bereidt (het) voor ons.
16	καὶ ἐξῆλθον οἱ μαθηταὶ καὶ ἦλθον εἰς τὴν πόλιν καὶ εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.
	Aantekeningen: ἐξῆλθον is ind.aor.act. 3 ^e p.mv. van ἐξέρχομαι. εὗρον is ind.aor.act. 3 ^e p.mv. van εὕρισκω. is ἡτοίμασαν ind.aor.act. 3 ^e p.mv. van ἐτοιμάζω. Vertaling: en gingen uit de leerlingen en zij gingen in de stad en zij vonden zoals hij heeft gezegd tot hen en zij bereidden het Pascha.

LES 38

1. Vertaal oefening

1	<p>Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐστάθη ἔμπροσθεν τοῦ ἡγεμόνος·</p> <p>Aantekeningen: ἐστάθη is ind.aor.pss. 3^e p.ev. van ἵστημι. Vertaling: Maar Jezus werd gesteld voor de stadhouder. (Mt 27:11)</p>
2	<p>στῆτε οὖν περιζωσάμενοι τὴν ὁσφὺν ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης</p> <p>Aantekeningen: στῆτε is gbw.aor.act. 2^e p.mv. van ἵστημι. περιζωσάμενοι is part.aor.med.nom.mnl.mv. van περιζώννυμι. ἐνδυσάμενοι is part.aor.med.nom.mnl.mv. van ἐνδύω. Vertaling: stelt u dus omgord hebbend de lendenen van u in waarheid en bekleed hebbende (met) het pantser van de gerechtigheid. (Ef 6:14)</p>
3	<p>Καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι εἰστήκεισαν κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν τεσσάρων ζώων καὶ ἔπεσαν ἐνώπιον τοῦ θρόνου ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ</p> <p>Aantekeningen: εἰστήκεισαν is ind.plusq.act. 3^e p.mv. van ἵστημι. ἔπεσαν is ind.aor.act. 3^e p.mv. van πίπτω. προσεκύνησαν is ind.aor.act. 3^e p.mv. van προσκυνέω. Vertaling: en al de engelen stonden rondom de troon en de oudsten en de vier levende wezens en zij vielen voor de troon op hun aangezichten en zij aanbaden God. (Op 7:11)</p>
4	<p>καὶ εἰ ὁ σατανᾶς ἀνέστη ἐφ' ἑαυτὸν καὶ ἐμερίσθη, οὐ δύναται στήναι ἀλλὰ τέλος ἔχει.</p> <p>Aantekeningen: ἀνέστη is ind.aor.act. 3^e p.ev. van ἀνίστημι. ἐμερίσθη is ind.aor.pss. 3^e p.ev. van μερίζω. δύναται is ind.prs.med. 3^e p.ev. van δύναμαι. στήναι is inf.aor.act. van ἵστημι. Vertaling: en indien de satan opgestaan is tegen zichzelf en verdeeld is, niet hij kan staan (standhouden) maar (een) einde heeft hij. (Mc 3:26)</p>
5	<p>οἱ καὶ εἶπαν· ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἐσθήκατε [ἐμ]βλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν;</p> <p>Aantekeningen: ἐσθήκατε is ind.pf.act. 2^e p.mv. van ἵστημι. [ἐμ]βλέποντες is part.prs.act.nom.mnl.mv. van ἐμβλέπω. Vertaling: en zij zeiden: mannen Galileeërs, wat staat u opkijkende naar de hemel? (Hn 1:11)</p>
6	<p>καὶ στήσαντες αὐτοὺς ἐν τῷ μέσῳ ἐπυνθάνοντο· ἐν ποίᾳ δυνάμει ἢ ἐν ποίῳ ὀνόματι ἐποιήσατε τοῦτο ὑμεῖς;</p> <p>Aantekeningen: στήσαντες is part.aor.act.nom.mnl.mv. van ἵστημι. ἐπυνθάνοντο is ind.impf.med. 3^e p.mv. van πυνθάνομαι. ἐποιήσατε is ind.aor.act. 2^e p.mv. van ποιέω. Vertaling: geplaatst hebbend hen in het midden deden zij navraag: in hoedanige kracht of in wat voor naam jij hebt gedaan dit? (Hn 4:7)</p>

7	νόμον οὖν καταργοῦμεν διὰ τῆς πίστεως; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ νόμον ἱστάνομεν.
	Aantekeningen: καταργοῦμεν is ind.prs.act. 1 ^e p.mv. van καταργέω. γένοιτο is opt.aor.med. 3 ^e p.ev. van γίνομαι. De optativus wordt in les 39 behandeld. De uitdrukking betekent letterlijk <i>niet moge het geschieden</i> . De vertaling kan luiden: <i>dat zij verre!</i> ἱστάνομεν is ind.prs.act. 1 ^e p.mv. van ἵστημι. Vertaling: (de) wet dus doen wij teniet door het geloof? Geenszins! Maar de wet bevestigen wij. (Rm 3:31)
8	Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἐστηκὼς πέραν τῆς θαλάσσης εἶδον ὅτι πλοιάριον ἄλλο οὐκ ἦν ἐκεῖ εἰ μὴ ἓν καὶ ὅτι οὐ συνεισηλθεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ πλοῖον ἀλλὰ μόνοι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπῆλθον·
	Aantekeningen: ἐστηκὼς is part.pf.act.nom.mnl.ev. van ἵστημι. εἶδον is ind.aor.act. 3 ^e p.mv. van ὁράω. συνεισηλθεν is ind.aor.act. 3 ^e p.ev. van συνεισέρχομαι. ἀπῆλθον is ind.aor.act. 3 ^e p.mv. van ἀπέρχομαι. Vertaling: op de volgende morgen de menigte staande aan de overzijde van de zee zij zagen dat het bootje andere niet was daar behalve één en dat niet was meegegaan met de leerlingen van hem Jezus in de boot maar alleen de leerlingen van hem waren weggegaan. (Jh 6:22)
9	θεὸς δὲ τὰ γόνατα ἔκραξεν φωνῇ μεγάλῃ· κύριε, μὴ στήσης αὐτοῖς ταύτην τὴν ἁμαρτίαν. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐκοιμήθη.
	Aantekeningen: θεὸς is part.aor.act.nom.mnl.ev. van τίθημι. ἔκραξεν is ind.aor.act. 3 ^e p.ev. van κράζω. στήσης is sub.aor.act. 2 ^e p.ev. van ἵστημι. εἰπὼν is part.aor.act.nom.mnl.ev. van λέγω. ἐκοιμήθη is ind.aor.pss. 3 ^e p.ev. van κοιμάομαι. Vertaling: zettend maar de knieën schreeuwde hij met een grote stem: Heer, niet leg op hen deze zonde. En dit gezegd hebbend ontsiep hij. (Hn 7:60)
10	καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ ἐυωνύμων.
	Aantekeningen: στήσει is ind.fut.act. 3 ^e p.ev. van ἵστημι. ὁ μὲν ... ὁ δέ, <i>de een ... de ander, zowel ... als, deels ... deels</i> . In deze tekst wordt de een ...de ander nader gepreciseerd door de schapen en de bokjes. Vertaling: en hij zal stellen de schapen aan (de) rechter(kant) van hem, de bokjes aan (de) linker(kant). (Mt 25:33)
11	ὑποτάγητε οὖν τῷ θεῷ, ἀντίστητε δὲ τῷ διαβόλῳ καὶ φεύζεται ἀφ' ὑμῶν,
	Aantekeningen: ὑποτάγητε is gbw.aor.pss. 2 ^e p.mv. van ὑποτάσσω. ἀντίστητε is gbw.aor.act. 2 ^e p.mv. van ἀνθίστημι. φεύζεται is ind.fut.med. 3 ^e p.ev. van φεύγω. Vertaling: onderwerpt u dus aan God, (maar) en weerstaat de duivel en hij zal vluchten van u. (Jk 4:7)

12	οἵτινες οὐκ ἐπίστασθε τὸ τῆς αὔριον ποία ἡ ζωὴ ὑμῶν· ἀτμὶς γάρ ἐστε ἢ πρὸς ὀλίγον φαινομένη, ἔπειτα καὶ ἀφανιζομένη.
	<p>Aantekeningen: ἐπίστασθε is ind.prs.med. 3^e p.mv. van ἐπίσταμαι.</p> <p>φαινομένη is part.prs.med/pss.nom.vr.ev. van φαίνω.</p> <p>ἀφανιζομένη is part.prs.pss.nom.vr.ev. van ἀφανίζω.</p> <p>Vertaling: die niet weet het van de morgen (= hetgeen zal gebeuren morgen) hoedanig het leven van u (is). (Een) damp want jij bent de voor gering (even) schijnend, vervolgens maar (ook) verdwijnend. (Jk 4:14)</p>

2. Vertaal oefening: Mc 14:22-31

22	Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν λαβὼν ἄρτον εὐλογήσας ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ εἶπεν· λάβετε, τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου.
	<p>Aantekeningen: ἐσθιόντων is part.prs.act.gen.mnl.mv. van ἐσθίω.</p> <p>λαβὼν is part.aor.act.nom.mnl.ev. van λαμβάνω.</p> <p>εὐλογήσας is part.aor.act.nom.mnl.ev. van εὐλογέω.</p> <p>ἔκλασεν is ind.aor.act. 3^e p.ev. van κλάω.</p> <p>ἔδωκεν is ind.aor.act. 3^e p.ev. van δίδωμι.</p> <p>λάβετε is gbw.aor.act. 2^e p.mv. van λαμβάνω.</p> <p>Vertaling: en de etenden hen (= terwijl zij eten) genomen hebbende brood, gezegend hebbende, hij brak het en gaf het hun en hij zei: neemt, dit is het lichaam van mij.</p>
23	καὶ λαβὼν ποτήριον εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ πάντες.
	<p>Aantekeningen: λαβὼν is part.aor.act.nom.mnl.ev. van λαμβάνω.</p> <p>εὐχαριστήσας is part.aor.act.nom.mnl.ev. van εὐχαριστέω.</p> <p>ἔδωκεν is ind.aor.act. 3^e p.ev. van δίδωμι.</p> <p>ἔπιον is ind.aor.act. 3^e p.mv. van πίνω.</p> <p>Vertaling: en genomen hebbend een beker gedankt hebbend, hij gaf hun, en zij dronken daaruit allen.</p>
24	καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τοῦτό ἐστιν τὸ αἷμά μου τῆς διαθήκης τὸ ἐκχυννόμενον ὑπὲρ πολλῶν.
	<p>Aantekeningen: ἐκχυννόμενον is part.prs.pss.nom.onz.ev. van ἐκχέω.</p> <p>Vertaling: en hij zei tot hen: dit is het bloed van mij van het verbond dat vergoten wordt voor velen.</p>
25	ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ πῖω ἐκ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.
	<p>Aantekeningen: πῖω is sub.aor.act. 1^e p.ev. van πίνω.</p> <p>πίνω is sub.prs.act. 1^e p.ev. van πίνω.</p> <p>Vertaling: amen zeg ik jullie dat niet meer zeker niet ik drinken zal van de vrucht van de wijnstok tot die dag wanneer het ik drink nieuw in het koninkrijk van God.</p>

26	Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν.
	Aantekeningen: ὑμνήσαντες is part.aor.act.nom.mnl.mv. van ὑμνέω. Vertaling: en (lofzangen) gezongen hebbend gingen zij uit naar de berg van de olijven.
27	καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι πάντες σκανδαλισθήσεσθε, ὅτι γέγραπται· πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ τὰ πρόβατα διασκορπισθήσονται.
	Aantekeningen: σκανδαλισθήσεσθε is ind.fut.pss. 2 ^e p.mv. van σκανδαλίζω. γέγραπται is ind.pf.pss. 3 ^e p.ev. van γράφω. πατάξω is ind.fut.act. 1 ^e p.ev. van πατάσσω. διασκορπισθήσονται is ind.fut.pss. 3 ^e p.mv. van διασκορπίζω. Vertaling: en Jezus zegt tot hen dat allen jullie zullen aanstoot nemen (struikelen), want er is geschreven: ik zal slaan de herder en de schapen zullen worden verstrooid.
28	ἀλλὰ μετὰ τὸ ἐγερθῆναί με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν.
	Aantekeningen: ἐγερθῆναί is inf.aor.pss. van ἐγείρω. προάξω is ind.fut.act. 1 ^e p.ev. van προάγω. Vertaling: maar na het opgewekt zijnde van mij (nadat ik ben opgewekt) ik zal voor jullie uitgaan naar Galilea.
29	ὁ δὲ Πέτρος ἔφη αὐτῷ· εἰ καὶ πάντες σκανδαλισθήσονται, ἀλλ' οὐκ ἐγώ.
	Aantekeningen: ἔφη is ind.aor/impf.act. 3 ^e p.ev. van φημί. σκανδαλισθήσονται is ind.fut.pss. 3 ^e p.mv. van σκανδαλίζω. Vertaling: maar Petrus zei tot hem: als ook allen zullen struikelen, maar niet ik!
30	καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν λέγω σοι ὅτι σὺ σήμερον ταύτῃ τῇ νυκτὶ πρὶν ἢ δὺς ἀλέκτορα φωνῆσαι τρίς με ἀπαρνήσῃ.
	Aantekeningen: πρὶν (vaak gevolgd door ἢ) betekent <i>voordat</i> . δὺς is een bw. Het is afgeleid van δύο, <i>twee</i> , en het betekent <i>tweemaal</i> . φωνῆσαι is inf.aor.act van φωνέω, <i>de stem verheffen</i> . Hier: <i>kraaien</i> . ἀπαρνήσῃ is ind.fut.med. 2 ^e p.ev. van ἀπαρνέομαι, <i>verloochenen</i> . Vertaling: maar Jezus zegt tot hem: amen zeg ik jou dat jij heden in deze nacht voordat tweemaal (een) haan kraaien driemaal mij jij zult verloochenen.
31	ὁ δὲ ἐκπερισσῶς ἐλάλει· ἐὰν δέῃ με συναποθανεῖν σοι, οὐ μὴ σε ἀπαρνήσομαι. ὡσαύτως δὲ καὶ πάντες ἔλεγον
	Aantekeningen: ἐλάλει is ind.impf.act. 3 ^e p.ev. van λαλέω. δέῃ is sub.prs.act. 3 ^e p.ev. van δεῖ. συναποθανεῖν is inf.aor.act. van συναποθνήσκω. ἀπαρνήσομαι is ind.fut.med. 1 ^e p.ev. van ἀπαρνέομαι. ἔλεγον ind.impf.act. 3 ^e p.mv. van λέγω. Vertaling: maar met overdreven nadruk sprak hij: indien het moet ik sterven met jou, zeker niet jou ik zal verloochenen. Evenzo maar ook allen spraken.

LES 39

1. Vertaal oefening

10	τὸ πνεῦμα μὴ σβέννυτε, Aantekeningen: σβέννυτε is gbw.prs.act. 2 ^e p.mv. van σβέννυμι. Vertaling: de geest niet blust uit! (1Th 5:19)
1	καὶ προσευξάμενοι εἶπαν· σὺ κύριε καρδιογνώστα πάντων, ἀνάδειξον ὃν ἐξελέξω ἐκ τούτων τῶν δύο ἕνα Aantekeningen: προσευξάμενοι is part.aor.med.nom.mnl.mv. van προσεύχομαι. εἶπαν is ind.aor.act. 3 ^e p.mv. van λέγω. ἀνάδειξον is gbw.aor.act. 2 ^e p.ev. van ἀναδείκνυμι. ἐξελέξω is ind.aor.med. 2 ^e p.ev. van ἐκλέγω. Vertaling: en gebeden hebbend zeiden zij: u Heer kenner van alle harten, wijs aan wie u hebt uitgekozen van deze twee één. (Hn 1:24)
2	Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους· Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον, ἄνδρα ἀποδεδειγμένον ἀπὸ τοῦ θεοῦ εἰς ὑμᾶς δυνάμεσι καὶ τέρασι καὶ σημείοις οἷς ἐποίησεν δι' αὐτοῦ ὁ θεὸς ἐν μέσῳ ὑμῶν καθὼς αὐτοὶ οἴδατε, Aantekeningen: ἀκούσατε is gbw.aor.act. 2 ^e p.mv. van ἀκούω. ἀποδεδειγμένον is part.pf.pss.acc.mnl.ev. van ἀποδείκνυμι. δυνάμεσι is znw.dat.vr.mv. van δύναμις. ἐποίησεν is ind.aor.act. 3 ^e p.ev. van ποιέω. οἴδατε is ind.pf.act. 2 ^e p.mv. van οἶδα. Vertaling: Mannen Israëlieten, hoort deze woorden: Jezus de Nazoreeër, (een) man bewezen geworden van God aan u door krachten en wonderen en tekenen die gedaan heeft door hem God in het midden van jullie zoals zelf u weet. (Hn 2:22)
3	ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων ἐρχομένους ἐπὶ τὸ βάπτισμα αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς· γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; Aantekeningen: ἰδὼν is part.aor.act.nom.mnl.ev. van ὁράω. ἐρχομένους is part.prs.med.acc.mnl.mv. van ἔρχομαι. γεννήματα is znw.voc.onz.mv. van γέννημα. ὑπέδειξεν is ind.aor.act. 3 ^e p.ev. van ὑποδείκνυμι. φυγεῖν is inf.aor.act. van φεύγω. μελλούσης is part.prs.act.gen.vr.ev. van μέλλω. Vertaling: gezien hebbend maar veel van de farizeeën en sadduceeën komende tot de doop van hem, zei hij tot hen: voortbrengselen van adders, wie heeft een wenk gegeven aan u (om te) vluchten vanaf de op het punt staande toorn? (Mt 3:7)

4	καὶ ἐν μέσῳ τῶν λυχνιδῶν ὅμοιον υἱὸν ἀνθρώπου ἐνδεδυμένον ποδήρη καὶ περιεζωσμένον πρὸς τοῖς μαστοῖς ζώνην χρυσᾶν.
	Aantekeningen: ἐνδεδυμένον is part.pf.med.acc.mnl.ev. van ἐνδύω. περιεζωσμένον is part.pf.med.acc.mnl.ev. van περιζώννυμι. Vertaling: en in (het) midden van de kandelaars gelijk aan (een) zoon van (een) mens bekleed zijnde (met) een tot de voeten reikend gewaad en zich omgord hebbend om de borsten (met een) gouden gordel (Op 1:13)
5	ὁ οὖν ὁμόσας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ὁμνῶν ἐν αὐτῷ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐπάνω αὐτοῦ.
	Aantekeningen: ὁμόσας is part.aor.act.nom.mnl.ev. van ὁμνῶμι. ὁμνῶν is ind.prs.act. 3 ^e p.ev. van ὁμνῶμι. Vertaling: de dus gezworen hebbende bij het altaar hij zweert bij het (altaar) en bij al (wat) op het (is). (Mt 23:20)
6	τοῦτο δέ ἐστιν τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με, ἵνα πάν ὃ δέδωκέν μοι μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀναστήσω αὐτὸ [ἐν] τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.
	Aantekeningen: πέμψαντός is part.aor.act.gen.mnl.ev. van πέμπω. δέδωκέν is ind.pf.act. 3 ^e p.ev. van δίδωμι. ἀπολέσω is ind.fut/sub.act. 1 ^e p.ev. van ἀπόλλυμι. ἀναστήσω is ind.fut/sub.act. 1 ^e p.ev. van ἀνίστημι. Vertaling: dit maar is de wil van de gezonden hebbend mij, dat al wat hij gegeven heeft aan mij niet ik zal laten verloren gaan van hem, maar ik zal doen (of: ik doe) opstaan hem op de laatste dag. (Jh 6:39)
7	ὁ εὐρὼν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ εὐρήσει αὐτήν.
	Aantekeningen: εὐρὼν is part.aor.act.nom.mnl.ev. van εὐρίσκω. ἀπολέσει is ind.fut.act. 3 ^e p.ev. van ἀπόλλυμι. ἀπολέσας is part.aor.act.nom.mnl.ev. van ἀπόλλυμι. ἕνεκεν is een vz.gen. van ἕνεκα. εὐρήσει is ind.fut.act. 3 ^e p.ev. van εὐρίσκω. Vertaling: de gevonden hebbende de ziel van hem zal hem verliezen, maar de verloren hebbende de ziel van hem wegens mij zal vinden hem. (Mt 10:39)
8	εἶπεν δὲ ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτόν· ζῶσαι καὶ ὑπόδησαι τὰ σανδάλιά σου. ἐποίησεν δὲ οὕτως. καὶ λέγει αὐτῷ περιβαλοῦ τὸ ἱμάτιόν σου καὶ ἀκολουθεῖ μοι.
	Aantekeningen: ζῶσαι is gbw.aor.med. 2 ^e p.ev. van ζωννύω. ὑπόδησαι is gbw.aor.med. 2 ^e p.ev. van ὑποδέω. ἐποίησεν is ind.aor.act. 3 ^e p.ev. van ποιέω. περιβαλοῦ is gbw.aor.med. 2 ^e p.ev. van περιβάλλω. ἀκολουθεῖ is gbw.prs.act. 2 ^e p.ev. van ἀκολουθέω. Vertaling: maar de bode zei tot hem: omgord u en bind onder de sandalen van u. En hij deed zo. En hij zegt tot hem: werp om de mantel van jou en volg mij. (Hn 12:8)

9	<p>ἀλλὰ τί ἐξήλθατε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἡμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσίν.</p>
	<p>Aantekeningen: ἐξήλθατε is ind.aor.act. 2^e p.mv. van ἐξέρχομαι. ἰδεῖν is inf.aor.act. van ὁράω. ἡμφιεσμένον is part.pf.pss.acc.mnl.ev. van ἀμφιέννυμι. φοροῦντες is part.prs.act.nom.mnl.mv. van φορέω. Vertaling: maar wat zijn jullie uitgegaan (om te) zien? (Een) mens in zachte (kieren) gekleed zijnd? Zie de (of: zij) de zachte (kieren) dragend in de huizen van de koningen zijn. (Mt 11:8)</p>
11	<p>ἔσβεσαν δύναμιν πυρός, ἔφυγον στόματα μαχαίρης, ἐδυναμώθησαν ἀπὸ ἀσθενείας, ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ, παρεμβολὰς ἔκλιναν ἀλλοτρίων.</p>
	<p>Aantekeningen: ἔσβεσαν is ind.aor.act. 3^e p.mv. van σβέννυμι. ἔφυγον is ind.aor.act. 3^e p.mv. van φεύγω. ἐδυναμώθησαν is ind.aor.pss. 3^e p.mv. van δυναμόω. ἐγενήθησαν is ind.aor.pss. 3^e p.mv. van γίνομαι. ἔκλιναν is ind.aor.act. 3^e p.mv. van κλίνω. Vertaling: zij hebben uitgeblust de kracht van het vuur, zij zijn ontlucht de monden van het zwaard, bekrachtigd geworden vanaf zwakheid, zij zijn geworden sterk in oorlog, legers hebben zij doen wijken van vreemden. (Hb 11:34)</p>
12	<p>ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ὅτε ἡς νεώτερος, ἐζώννυες σεαυτὸν καὶ περιεπάτεις ὅπου ἤθελες· ὅταν δὲ γηράσης, ἐκτενεῖς τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄλλος σε ζώσει καὶ οἴσει ὅπου οὐ θέλεις.</p>
	<p>Aantekeningen: ἡς is ind.impf.act. 2^e p.ev. van εἰμί. νεώτερος is bnw.nom.mnl.ev.comp. van νέος. ἐζώννυες is ind.impf.act. 2^e p.ev. van ζωννύω. περιεπάτεις is ind.impf.act. 2^e p.ev. van περιπατέω. ἤθελες is ind.impf.act. 2^e p.ev. van θέλω. γηράσης is sub.aor.act. 2^e p.ev. van γηράσκω. ἐκτενεῖς is ind.fut.act. 2^e p.ev. van ἐκτείνω. ζώσει is ind.fut.act. 3^e p.ev. van ζωννύω. οἴσει is ind.fut.act. 3^e p.ev. van φέρω. θέλεις is ind.prs.act. 2^e p.ev. van θέλω. Vertaling: amen, amen zeg ik jou, wanneer jij was jonger, omgordde jij jezelf en wandelde rond waar jij wilde. Wanneer maar oud geworden jij bent, zul je uitstrekken je handen en een ander zal omgorden jou en brengen waar niet jij wilt. (Jh 21:18)</p>

2. Vertaal oefening: Mc 14:39-52

39	καὶ πάλιν ἀπελθὼν προσήύξατο τὸν αὐτὸν λόγον εἰπὼν.
	Aantekeningen: ἀπελθὼν is part.aor.act.nom.mnl.ev. van ἀπέρχομαι. προσήύξατο is ind.aor.med. 3 ^e p.ev. van προσεύχομαι. εἰπὼν is part.aor.act.nom.mnl.ev. van λέγω. Vertaling: en opnieuw weggegaan bad hij hetzelfde woord zeggend.
40	καὶ πάλιν ἐλθὼν εὗρεν αὐτοὺς καθεύδοντας, ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ καταβαρυνόμενοι, καὶ οὐκ ᾔδεισαν τί ἀποκριθῶσιν αὐτῷ.
	Aantekeningen: ἐλθὼν is part.aor.act.nom.mnl.ev. van ἔρχομαι. εὗρεν is ind.aor.act. 3 ^e p.ev. van εὕρισκω. καθεύδοντας is part.prs.act.acc.mnl.mv. van καθεύδω. ἦσαν is ind.impf.act. 3 ^e p.mv. van εἰμί. καταβαρυνόμενοι is part.prs.pss.nom.mnl.mv. van καταβαρύνω. ᾔδεισαν is ind.plusq.act. 3 ^e p.mv. van οἶδα. ἀποκριθῶσιν is sub.aor.pss. 3 ^e p.mv. van ἀποκρίνομαι. Vertaling: en opnieuw gekomen zijnde vond hen slapend, waren, want van hen de ogen bezwaard geworden, en niet hebben zij geweten wat zij moesten antwoorden hem.
41	καὶ ἔρχεται τὸ τρίτον καὶ λέγει αὐτοῖς· καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἀπέχει· ἦλθεν ἡ ὥρα, ἰδοὺ παραδίδεται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀμαρτωλῶν.
	Aantekeningen ἔρχεται is ind.prs.med. 3 ^e p.ev. van ἔρχομαι. καθεύδετε is gbw.prs.act. 2 ^e p.mv. van καθεύδω. ἀναπαύεσθε is gbw.prs.med. 3 ^e p.mv. van ἀναπαύω. ἀπέχει is ind.prs.act. 3 ^e p.ev. van ἀπέχω. Hier in de onpersoonlijke betekenis: <i>het is genoeg</i> . παραδίδεται is ind.prs.pss. 3 ^e p.ev. van παραδίδωμι. Vertaling: en hij komt de derde (keer) en zegt tot hen: slaapt de overige (tijd) en rust uit. Het is genoeg. Gekomen is het uur, zie wordt overgeleverd de zoon van de mens in de handen van de zondaren.
42	ἐγείρεσθε ἄγωμεν· ἰδοὺ ὁ παραδιδούς με ἥγγικεν.
	Aantekeningen: ἐγείρεσθε is gbw.prs.pss. 2 ^e p.mv. van ἐγείρω. ἄγωμεν is sub.prs.act. 1 ^e p.mv. van ἄγω en het betekent <i>laten wij gaan</i> . παραδιδούς is part.prs.act.nom.mnl.ev. van παραδίδωμι. ἥγγικεν ind.pf.act. 3 ^e p.ev. van ἐγγίζω. Vertaling: wordt wakker laten wij gaan zie de mij overleverende is genaderd.
43	Καὶ εὐθὺς ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος παραγίνεται Ἰούδας εἰς τῶν δώδεκα καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων.
	Aantekeningen: λαλοῦντος is part.prs.act.gen.mnl.ev. van λαλέω. παραγίνεται is ind.prs.med. 3 ^e p.ev. van παραγίνομαι. Vertaling: en terstond hij nog sprekend kwam Judas erbij één van de twaalf en met hem (een) menigte met zwaarden en stokken vanwege de overpriesters en de schriftgeleerden en de oudsten.

44	<p>δεδῶκει δὲ ὁ παραδιδούς αὐτὸν σύσσημον αὐτοῖς λέγων· ὃν ἂν φιλήσω αὐτός ἐστιν, κρατήσατε αὐτὸν καὶ ἀπάγετε ἀσφαλῶς.</p> <p>Aantekeningen: δεδῶκει is ind.plusq.act. 3^e p.ev. van δίδωμι. φιλήσω is sub.aor.act. 1^e p.ev. van φιλέω. κρατήσατε is gbw.aor.act. 2^e p.mv. van κρατέω. ἀπάγετε is gbw.prs.act. 2^e p.mv. van ἀπάγω. Vertaling: had gegeven want de overleverende hem (een) afgesproken teken hen zeggend: die ik zal liefhebben (of: kussen, als groet) hij is het, grijpt hem en voert (hem) weg welbewaakt.</p>
45	<p>καὶ ἔλθων εὐθὺς προσελθὼν αὐτῷ λέγει· ῥαββί, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν·</p> <p>Aantekeningen: κατεφίλησεν is ind.aor.act. 3^e p.ev. van καταφιλέω. Vertaling: en gekomen terstond genaderd tot hem hij zegt: rabbi, en kuste hem hartelijk.</p>
46	<p>οἱ δὲ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας αὐτῷ καὶ ἐκράτησαν αὐτόν.</p> <p>Aantekeningen: ἐπέβαλον is ind.aor.act. 3^e p.mv. van ἐπιβάλλω. ἐκράτησαν is ind.aor.act. 3^e p.mv. van κρατέω. Vertaling: zij maar wierpen op hem de handen en grepen hem.</p>
47	<p>εἷς δέ [τις] τῶν παρεστηκότων σπασάμενος τὴν μάχαιραν ἔπαισεν τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἀφείλεν αὐτοῦ τὸ ὠτάριον</p> <p>Aantekeningen: παρεστηκότων is part.pf.act.gen.mnl.mv. van παρίστημι. σπασάμενος is part.aor.med.nom.mnl.ev. van σπάω. ἔπαισεν is ind.aor.act. 3e p.ev. van παίω. ἀφείλεν is ind.aor.act. 3e p.ev. van ἀφαιρέω. Vertaling: één maar (één of ander) van de erbij staanden getrokken hebbend het zwaard sloeg de knecht van de hogepriester en nam weg van hem de oorlel.</p>
48	<p>Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ὥς ἐπὶ ληστήν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με</p> <p>Aantekeningen: ἀποκριθεὶς is part.aor.pss.nom.mnl.ev. van ἀποκρίνομαι. ἐξήλθατε is ind.aor.act. 2^e p.mv. van ἐξέρχομαι. συλλαβεῖν is inf.aor.act. van συλλαμβάνω. Vertaling: en antwoordende Jezus zei tot hem: als tot een rover zijn jullie uitgegaan met zwaarden en stokken (om te) mij meenemen.</p>
49	<p>καθ' ἡμέραν ἤμην πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με· ἀλλ' ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαί.</p> <p>Aantekeningen: ἤμην is ind.impf.med. 1^e p.ev. van εἰμί. διδάσκων is part.prs.act.nom.mnl.ev. van διδάσκω. ἐκρατήσατε is ind.aor.act. 2^e p.mv. van κρατέω. πληρωθῶσιν is sub.aor.pss. 3^e p.mv. van πληρόω. Vertaling: dagelijks was ik bij jullie in de tempel lerend en niet hebben jullie gegrepen mij. Maar opdat vervuld mogen worden de schriften.</p>

50	Καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον πάντες.
	Aantekeningen: ἀφέντες is part.aor.act.nom.mnl.mv. van ἀφίημι. ἔφυγον is ind.aor.act. 3 ^e p.mv. van φεύγω. Vertaling: en verlaten hebbend hem vluchtten allen.
51	καὶ νεανίσκος τις συνηκολούθει αὐτῷ περιβεβλημένος σινδόνα ἐπὶ γυμνοῦ, καὶ κρατοῦσιν αὐτόν·
	Aantekeningen: συνηκολούθει is ind.impf.act. 3 ^e p.ev. van συνακολουθέω. περιβεβλημένος is part.pf.pss.nom.mnl.ev. van περιβάλλω. κρατοῦσιν is ind.prs.act. 3 ^e p.mv. van κρατέω. Vertaling: en (een) jongeman een zekere (die) hem vergezelde omgedaan hebbend een linnen kleed op (het) naakte (lichaam), en zij grepen hem.
52	ὁ δὲ καταλιπὼν τὴν σινδόνα γυμνὸς ἔφυγεν.
	Aantekeningen: καταλιπὼν is part.aor.act.nom.mnl.ev. van καταλείπω. ἔφυγεν is ind.aor.act. 3 ^e p.ev. van φεύγω. Vertaling: hij maar gelaten hebbend het linnen kleed naakt vluchtte hij.

LES 40

1. Vertaal oefening

1	<p>εἶπεν δὲ Μαριάμ· ἰδοὺ ἡ δούλη κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου. καὶ ἀπῆλθεν ἀπ’ αὐτῆς ὁ ἄγγελος.</p>
	<p>Aantekeningen: γένοιτο is opt.aor.med. 3^e p.ev. van γίνομαι. ἀπῆλθεν is ind.aor.act. 3^e p.ev. van ἀπέρχομαι. Vertaling: Maria maar zei: zie de slavin van de Heer. Geschiede mij naar het woord van jou. En ging heen van haar de engel. (Lc 1:38)</p>
2	<p>ἀνευθέτου δὲ τοῦ λιμένος ὑπάρχοντος πρὸς παραχειμασίαν οἱ πλείονες ἔθεντο βουλήν ἀναχθῆναι ἐκεῖθεν, εἴ πως δύναιτο καταντήσαντες εἰς Φοίνικα πᾶ ραχειμάσαι.</p>
	<p>Aantekeningen: ὑπάρχοντος is part.prs.act.gen.mnl.ev. van ὑπάρχω. πλείονες is bnw.nom.mnl.mv.comp. van πολὺς. ἔθεντο is ind.aor.med. 3^e p.mv. van τίθημι. ἀναχθῆναι is inf.aor.pss. van ἀνάγω. εἴ πως betekent <i>of misschien</i>. δύναιτο is opt.prs.med. 3^e p.mv. van δύναμαι. καταντήσαντες is part.aor.act.nom.mnl.mv. van καταντάω. παραχειμάσαι is inf.aor.act. van παραχειμάζω. Vertaling: ongeschikt maar van de haven (voorhanden) zijnd tot overwintering de meesten legden (de) wil op af (te) varen vandaar, of misschien het mogelijk is bereikt hebbend (zouden kunnen bereiken) in Feniks (om te) overwinteren. (Hn 27:12)</p>
3	<p>μὴ γένοιτο· γινέσθω δὲ ὁ θεὸς ἀληθής, πᾶς δὲ ἄνθρωπος ψεύστης, καθὼς γέγραπται· ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου καὶ νικήσεις ἐν τῷ κρίνεσθαί σε.</p>
	<p>Aantekeningen: γένοιτο is opt.aor.med. 3^e p.ev. van γίνομαι. γινέσθω is gbw.prs.med. 3^e p.ev. van γίνομαι. γέγραπται is ind.pf.pss. 3^e p.ev. van γράφω. δικαιωθῇς is sub.aor.pss. 2^e p.ev. van δικαιόω. νικήσεις is ind.fut.act. 2^e p.ev. van νικάω. κρίνεσθαι is inf.prs.pss. van κρίνω. Vertaling: dat zij verre! Worden moet maar God waarachtig, elk maar mens (een) leugenaar, zoals geschreven is: opdat maar gerechtvaardigd wordt U in uw woorden en jij zult overwinnen in het worden beoordeeld van U. (Rm 3:4)</p>
4	<p>ὁ δὲ θεὸς τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς παρακλήσεως δώη ὑμῖν τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν ἀλλήλοις κατὰ Χριστὸν Ἰησοῦν,</p>
	<p>Aantekeningen: δώη is opt.aor.act. 3^e p.ev. van δίδωμι. φρονεῖν is inf.prs.act. van φρονέω. Vertaling: Maar de God van geduld en van vermaning (of: vertroosting) moge geven aan jullie hetzelfde inzicht te hebben in elkaar zoals (= overeenkomstig) Christus Jezus. (Rm 15:5)</p>

5	Ὁ δὲ θεὸς τῆς ἐλπίδος πληρῶσαι ὑμᾶς πάσης χαρᾶς καὶ εἰρήνης ἐν τῷ πιστεύειν, εἰς τὸ περισσεύειν ὑμᾶς ἐν τῇ ἐλπίδι ἐν δυνάμει πνεύματος ἁγίου
	Aantekeningen: πληρῶσαι is opt.aor.act. 3 ^e p.ev. van πληρόω. πιστεύειν is inf.prs.act. van πιστεύω. περισσεύειν is inf.prs.act. van περισσεύω. Vertaling: Maar de God van de hoop moge jullie vervullen van alle vreugde en vrede in het geloven, in het overvloedig zijn jullie in de hoop in kracht van Geest heilige. (Rm 15:13)
6	Αὐτὸς δὲ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἁγιάσαι ὑμᾶς ὁλοτελεῖς
	Aantekeningen: ἁγιάσαι is opt.aor.act. 3 ^e p.ev. van ἁγιάζω. Vertaling: Zelf maar de God van vrede moge heiligen u geheel en al. (1Th 5:23)
7	Ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογίᾳ οὐδεὶς μοι παρεγένετο, ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον· μὴ αὐτοῖς λογισθεῖν·
	Aantekeningen: παρεγένετο is ind.aor.med. 3 ^e p.ev. van παραγίνομαι. ἐγκατέλιπον is ind.aor.act. 3 ^e p.v. van ἐγκαταλείπω. λογισθεῖν is opt.aor.pss. 3 ^e p.ev. van λογίζομαι. Vertaling: in mijn eerste verdediging niemand bij mij is gekomen (of: heeft bijgestaan), maar allen mij hebben in de steek gelaten. Niet aan hun moge het worden toegerekend. (2Tm 4:16)
8	καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ ἀγαθῷ εἰς τὸ ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ, ποιῶν ἐν ἡμῖν τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον αὐτοῦ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας [τῶν αἰώνων], ἀμήν.
	Aantekeningen: καταρτίσαι is opt.aor.act. 3 ^e p.ev. van καταρτίζω. ποιῆσαι is inf.aor.act. van ποιέω. ποιῶν is part.prs.act.nom.mnl.ev. van ποιέω. Vertaling: moge hij toerusten jullie in alle goed tot het doen de wil van Hem, doende in ons het welgevallige tegenover (= ten overstaan van) Hem door Jezus Christus aan wie (is) de heerlijkheid tot in de eeuwen (der eeuwen), amen. (Hb 13:21)
9	κατὰ πρόγνωσιν θεοῦ πατρὸς ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος εἰς ὑπακοὴν καὶ ῥαντισμὸν αἵματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη.
	Aantekeningen: πληθυνθείη is opt.aor.pss. 3 ^e p.ev. van πληθύνω. Vertaling: naar voorkennis van God Vader in heiliging van geest tot gehoorzaamheid en besprenkeling van het bloed van Jezus Christus, genade voor u en vrede moge worden vermeerderd. (1Pt 1:2)
10	Ὁ δὲ Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος, ὅτε τῷ διαβόλῳ διακρινόμενος διελέγετο περὶ τοῦ Μωϋσέως σώματος, οὐκ ἐτόλμησεν κρίσιν ἐπενεγκεῖν βλασφημίας ἀλλὰ εἶπεν· ἐπιτιμήσαι σοι κύριος.
	Aantekeningen: διακρινόμενος is part.prs.med.nom.mnl.ev. van διακρίνω. διελέγετο is ind.impf.med. 3 ^e p.ev. van διαλέγομαι. ἐτόλμησεν is ind.aor.act. 3 ^e p.ev. van τολμάω. ἐπενεγκεῖν is inf.aor.act. van ἐπιφέρω. ἐπιτιμήσαι is opt.aor.act. 3 ^e p.ev. van ἐπιτιμάω.

	Vertaling: maar Michaël, de aartsengel, wanneer met de duivel twistend het woord voerde over het lichaam van Mozes, niet durfde hij (een) oordeel uitbrengen van lastering maar hij zei: moge bestraffen jou (de) Heer. (Jd:9)
--	--

2. Vertaal oefening: Mc 14:60-72

60	καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἰς μέσον ἐπηρώτησεν τὸν Ἰησοῦν λέγων· οὐκ ἀποκρίνη οὐδὲν τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν;
	Aantekeningen: ἀναστὰς is part.aor.act.nom.mnl.ev. van ἀνίστημι. ἐπηρώτησεν is ind.aor.act. 3 ^e p.ev. van ἐπερωτάω. ἀποκρίνη is ind.prs.med. 2 ^e p.ev. van ἀποκρίνομαι. καταμαρτυροῦσιν is ind.prs.act. 3 ^e p.mv. van καταμαρτυρέω. Vertaling: en opgestaan zijnde de hogepriester in het midden vroeg Jezus zeggende: niet antwoord jij niets wat dezen jou beschuldigen?
61	ὁ δὲ ἐσιώπα καὶ οὐκ ἀπεκρίνατο οὐδέν. πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπηρώτα αὐτὸν καὶ λέγει αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ;
	Aantekeningen: ἐσιώπα is ind.impf.act. 3 ^e p.ev. van σιωπάω. ἀπεκρίνατο is ind.aor.med. 3 ^e p.ev. van ἀποκρίνομαι. ἐπηρώτα is ind.impf.act. 3 ^e p.ev. van ἐπερωτάω. Vertaling: hij maar bleef zwijgen en niet heeft hij geantwoord niets. Opnieuw de hogepriester vroeg hem en hij zegt tot hem: jij, ben jij de Christus de Zoon van de Gezegende?
62	ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· ἐγὼ εἰμι, καὶ ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν καθήμενον τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ.
	Aantekeningen: ὄψεσθε is ind.fut.med. 2 ^e p.mv. van ὁράω. καθήμενον is part.prs.med.acc.mnl.ev. van κάθημαι. ἐρχόμενον is ind.prs.med.acc.mnl.ev. van ἔρχομαι. Vertaling: Maar Jezus zei: Ik, Ik ben, en jij zult zien de zoon van de mens aan (de) rechterkant zittend van de Kracht en komend met de wolken van de hemel.
63	ὁ δὲ ἀρχιερεὺς διαρρήξας τοὺς χιτῶνας αὐτοῦ λέγει· τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτύρων;
	Aantekeningen: διαρρήξας is part.aor.act.nom.mnl.ev. van διαρρήγνυμι. ἔχομεν is ind.prs.act. 1 ^e p.mv. van ἔχω. Vertaling: maar de hogepriesters verscheurd hebbend de kleren van hem zegt: wat nog meer nodig hebben wij getuigen?
64	ἠκούσατε τῆς βλασφημίας· τί ὑμῖν φαίνεται; οἱ δὲ πάντες κατέκριναν αὐτὸν ἔνοχον εἶναι θανάτου
	Aantekeningen: ἠκούσατε is ind.aor.act. 2 ^e p.mv. van ἀκούω. φαίνεται is ind.prs.pss. 3 ^e p.ev. van φαίνω. κατέκριναν is ind.aor.act. 3 ^e p.mv. van κατακρίνω. εἶναι is inf.prs.act. van εἰμί. Vertaling: jullie hebben gehoord de godslastering. Wat schijnt jullie toe? Zij en allen veroordeelden hem schuldig (te) zijn van de dood.

65	Καὶ ἤρξαντό τινες ἐμπτύειν αὐτῷ καὶ περικαλύπτειν αὐτοῦ τὸ πρόσωπον καὶ κολαφίζειν αὐτὸν καὶ λέγειν αὐτῷ· προφήτευσον, καὶ οἱ ὑπηρέται ῥαπίσμασιν αὐτὸν ἔλαβον.
	<p>Aantekeningen: ἤρξαντο is ind.aor.med. 3^e p.mv. van ἄρχω. ἐμπτύειν is inf.prs.act. van ἐμπτύω. περικαλύπτειν is inf.prs.act. van περικαλύπτω. κολαφίζειν is ind.prs.act. van κολαφίζω. προφήτευσον is gbw.aor.act. 2^e p.ev. van προφητεύω. ῥαπίσμασιν is znw.dat.onz.mv. van ῥάπισμα. ἔλαβον is ind.aor.act. 3^e p.mv. van λαμβάνω.</p> <p>Vertaling: en begonnen sommigen (te) bespuwen hem en (te) bedekken van hem het aangezicht en (te) slaan (in het gezicht) hem en (te) zeggen tot hem: profeteer, en de dienstknechten met kaakslagen hem namen (= sloegen hem met).</p>
66	Καὶ ὄντος τοῦ Πέτρου κάτω ἐν τῇ αὐλῇ ἔρχεται μία τῶν παιδισκῶν τοῦ ἀρχιερέως
	<p>Aantekeningen: ὄντος is part.prs.act.gen.mnl.ev. van εἰμί. ἔρχεται is ind.prs.med. 3e p.ev. van ἔρχομαι.</p> <p>Vertaling: en zijnde van Petrus (= en toen Petrus was) ook beneden in de (voor)hof komt één van de (dienst)meisjes van de hogepriester.</p>
67	καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον θερμαινόμενον ἐμβλέψασα αὐτῷ λέγει· καὶ σὺ μετὰ τοῦ Ναζαρηνοῦ ἦσθα τοῦ Ἰησοῦ
	<p>Aantekeningen: ἰδοῦσα is part.aor.act.nom.vr.ev. van ὁράω. θερμαινόμενον is part.prs.med.acc.mnl.ev. van θερμαίνω. ἐμβλέψασα is part.aor.act.nom.vr.ev. van ἐμβλέπω. ἦσθα is ind.impf.med. 2^e p.ev. van εἰμί.</p> <p>Vertaling: en ziende Petrus zich warmend gekeken hebbend naar hem zegt zij: ook jij met de Nazarener was van Jezus</p>
68	ὁ δὲ ἠρνήσατο λέγων· οὔτε οἶδα οὔτε ἐπίσταμαι σὺ τί λέγεις. καὶ ἐξῆλθεν ἔξω εἰς τὸ προαύλιον [καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησεν].
	<p>Aantekeningen: ἠρνήσατο is ind.aor.med. 3^e p.ev. van ἀρνέομαι. οἶδα is ind.pf.act. 1^e p.ev. ἐπίσταμαι is ind.prs.med. 1^e p.ev. ἐξῆλθεν is ind.aor.act. 3^e p.ev. van ἐξέρχομαι. ἐφώνησεν is ind.aor.act. 3^e p.ev. van φωνέω.</p> <p>Vertaling: maar hij heeft ontkend zeggend: ook niet ik weet noch ik begrijp jou wat jij zegt. En hij ging uit naar buiten in de voorhof (het voorportaal) (en een haan kraaide).</p>
69	καὶ ἡ παιδίσκη ἰδοῦσα αὐτὸν ἤρξατο πάλιν λέγειν τοῖς παρεστώσιν ὅτι οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐστίν.
	<p>Aantekeningen: ἰδοῦσα is part.aor.act.nom.vr.ev. van ὁράω. ἤρξατο is ind.aor.med. 3^e p.ev. van ἄρχω. παραεστώσιν is part.pf.act.dat.mnl.mv. van παρίστημι.</p> <p>Vertaling: en het dienstmeisje ziende hem begon opnieuw te zeggen tot de erbij staanden dat deze uit hen is.</p>

70	ὁ δὲ πάλιν ἤρνειτο. καὶ μετὰ μικρὸν πάλιν οἱ παρεστῶτες ἔλεγον τῷ Πέτρῳ· ἀληθῶς ἐξ αὐτῶν εἶ, καὶ γὰρ Γαλιλαῖος εἶ.
	<p>Aantekeningen: ἤρνειτο is ind.impf.med. 3^e p.ev. van ἀρνέομαι. μετὰ μικρὸν betekent <i>kort daarna</i>. ἔλεγον is ind.impf.act. 3^e p.mv. van λέγω. εἶ is ind.prs.act. 2^e p.ev. van εἰμί. Vertaling: hij maar opnieuw ontkende. En kort daarna opnieuw de erbij staanden zeiden tot Petrus: waarlijk uit hen jij bent, ook want Galileeër jij bent.</p>
71	ὁ δὲ ἤρξατο ἀναθεματίζειν καὶ ὀμνύειν ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὃν λέγετε.
	<p>Aantekeningen: ἤρξατο is ind.aor.med. 3^e p.ev. van ἄρχω. ἀναθεματίζειν is inf.prs.act. van ἀναθεματίζω. ὀμνύειν is inf.prs.act. van ὀμνυμι. οἶδα is ind.pf.act. 1^e p.ev. Vertaling: hij maar begon (te) vervloeken en (te) zweren dat niet ik ken deze mens die jullie zeggen (= waarover jullie spreken).</p>
72	καὶ εὐθὺς ἐκ δευτέρου ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. καὶ ἀνεμνήσθη ὁ Πέτρος τὸ ῥῆμα ὡς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι δις τρίς με ἀπαρνήσῃ· καὶ ἐπιβαλὼν ἔκλαιεν.
	<p>Aantekeningen: ἐφώνησεν is ind.aor.act. 3^e p.ev. van φωνέω. ἀνεμνήσθη is ind.aor.pss. 3^e p.ev. van ἀναμιμνήσκω. φωνῆσαι is inf.aor.act. van φωνέω. ἀπαρνήσῃ is ind.fut.med. 2^e p.ev. van ἀπαρνέομαι. ἐπιβαλὼν is part.aor.act.nom.mnl.ev. van ἐπιβάλλω. ἔκλαιεν is ind.impf.act. 3^e p.ev. van κλαίω. Vertaling: en terstond voor de tweede maal (of: andermaal) een haan kraaide. En werd indachtig Petrus het woord zoals heeft gezegd tot hem Jezus dat eerdad een haan gekraaid heeft tweemaal driemaal mij jij zult ontkennen. En zich bedekkende (zijn gelaat) weende hij.</p>

REPETITIELES LESBLOK 8 - H8

A. Test je kennis van Marcus

1. Mc 13:11-27 (Les 36)

	woord	vorm	van	betekenis
a	εἶπη	sub.aor.act. 3 ^e p.ev.	λέγω	zeggen
b	πιστεύετε	gbw.prs.act. 2 ^e p.mv.	πιστεύω	geloven
c	δώσουσιν	ind.fut.act. 3 ^e p.mv.	δίδωμι	geven
d	βλέπετε	gbw.prs.act. 2 ^e p.mv.	βλέπω	kijken
e	προείρηκα	ind.pf.act. 1 ^e p.ev.	προλέγω	voorzeggen
f	δώσει	ind.fut.act. 3 ^e p.ev.	δίδωμι	geven
g	ἔσονται	ind.fut.med. 3 ^e p.mv.	εἰμί	zijn
h	ὄψονται	ind.fut.med. 3 ^e p.mv.	ὁράω	zien
i	ἐπισυνάξει	ind.fut.act. 3 ^e p.ev.	ἐπισυνάγω	verzamelen

2. Mc 14:1 – 4 (Les 37)

	woord	vorm	van	betekenis
a	ἐζητούν	ind.impf.act. 3 ^e p.mv.	ζητέω	zoeken
b	ἀποκτείνουσιν	sub.aor.act. 3 ^e p.mv.	ἀποκτείνω	doden
c	ἔχουσα	part.prs.act.nom.vr.ev.	ἔχω	hebben, houden
d	κατέχεεν	ind.aor.act. 3 ^e p.ev.	καταχέω	uitgieten
e	γέγονεν	ind.pf.act. 3 ^e p.ev.	γίνομαι	worden

3. Mc 14:17 – 21 (Les 38)

	woord	vorm	van	betekenis
a	γενομένης	part.aor.med.gen.vr.ev.	γίνομαι	worden
b	παραδώσει	ind.fut.act. 3 ^e p.ev.	παραδίδωμι	overleveren
c	λυπείσθαι	inf.prs.pss.	λυπέω	bedroeven
d	παραδίδοται	ind.prs.pss. 3 ^e p.ev.	παραδίδωμι	overleveren
e	ἐγεννήθη	ind.aor.pss. 3 ^e p.ev.	γεννάω	verwekken

4. Mc 14:32 – 38 (Les 39)

	woord	vorm	van	betekenis
a	καθίσατε	gbw.aor.act. 2 ^e p.mv.	καθίζω	zitten
b	ἐκθαμβείσθαι	inf.prs.pss.	ἐκθαμβέω	ontstellen, ont- roeren, ver- schrikken

c	γρηγορεύετε	gbw.prs.act. 2 ^e p.mv.	γρηγορέω	waken
d	προσηύχεται	ind.impf.med. 3 ^e p.ev.	προσεύχομαι	bidden
e	παρένεγκε	gbw.aor.act. 2 ^e p.ev.	παραφέρω	wegdragen
f	καθεύδοντας	part.prs.act.acc.mnl.mv.	καθεύδω	slapen
g	γρηγορήσαι	inf.aor.act.	γρηγορέω	waken

5. Mc 14:53 – 59 (Les 40)

	woord	vorm	van	betekenis
a	ἀπήγαγον	ind.aor.act. 3 ^e p.mv.	ἀπάγω	wegvoeren
b	συγκαθήμενος	part.prs.med.nom.mnl.ev.	συγκάθημαι	zitten bij
c	θερμαινόμενος	part.prs.med.nom.mnl.ev.	θερμαίνω	zich warmen
d	θανατώσαι	inf.aor.act.	θανατόω	doden
e	ἀναστάντε	part.aor.act.nom.mnl.mv.	ἀνίστημι	opstaan

B. OEFENINGEN**1. Vertaal oefening**

1	ἀποκριθεὶς δὲ ἔλεγεν αὐτοῖς· ὁ ἔχων δύο χιτῶνας μεταδότω τῷ μὴ ἔχοντι, καὶ ὁ ἔχων βρώματα ὁμοίως ποιείτω. Aantekeningen: ἀποκριθεὶς is part.aor.pss.nom.mnl.ev. van ἀποκρίνομα. ἔλεγεν is ind.impf.act. 3 ^e p.ev. van λέγω. μεταδότω is gbw.aor.act. 3 ^e p.ev. van μεταδίδωμι. ἔχοντι is part.prs.act.dat.mnl.ev. van ἔχω. ποιείτω is gbw.prs.act. 3 ^e p.ev. van ποιέω. Vertaling: antwoordende maar zei hij tot hen: van de hebbenden twee onderkle- den moet delen met de niet hebbende. En van de hebbenden voedsel (of: spij- zen) evenzo moet doen. (Lc 3:11)
2	τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι τὰς γραφάς· Aantekeningen: διήνοιξεν is ind.aor.act. 3 ^e p.ev. van διανοίγω. συνιέναι is inf.prs.act. van συνίημι. Vertaling: toen hij heeft geopend van hen het verstand van het (= om te) ver- staan van de schriften. (Lc 24:45)
3	τὸ λοιπὸν ἐκδεχόμενος ἕως τεθῶσιν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ. Aantekeningen: ἐκδεχόμενος is part.prs.med.nom.mnl.ev. van ἐκδέχομαι. τεθῶσιν is sub.aor.pss. 3 ^e p.mv. van τίθημι. Vertaling: het overige verwachtend totdat gezet worden de vijanden van hem (een) voetbank van de voeten van Hem. (Hb 10:13)

4	ἀπεκρίθη Ἰωάννης καὶ εἶπεν· οὐ δύναται ἄνθρωπος λαμβάνειν οὐδὲ ἓν ἐάν μὴ ᾗ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.
	Aantekeningen: ἀπεκρίθη is ind.aor.pss. 3 ^e p.ev. van ἀποκρίνομαι. δύναται is ind.prs.med. 3 ^e p.ev. van δύναμαι. λαμβάνειν is inf.prs.act. van λαμβάνω. ᾗ is sub.prs.act. 3 ^e p.ev. van εἰμί. δεδομένον is part.pf.ps.nom.onz.ev. van δίδωμι. Vertaling: antwoordde Johannes en zei: niet kan (een) mens nemen niets indien niet het is gegeven geworden aan hem uit de hemel. (Jh 3:27)
5	ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν.
	Aantekeningen: ὑπάρχουσιν is part.prs.act.dat.onz.mv. van ὑπάρχω. καταστήσει is ind.fut.act. 3 ^e p.ev. van καθίστημι. τὰ ὑπάρχοντα zijn <i>bezittingen</i> . Vertaling: amen, zeg ik jullie dat over alle bezittingen van hem hij zal zetten hem. (Mt 24:47)
6	καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς ἐφώνησεν αὐτοὺς καὶ εἶπεν· τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν;
	Aantekeningen: στὰς is part.aor.act.nom.mnl.ev. van ἵστημι. ἐφώνησεν is ind.aor.act. 3 ^e p.ev. van φωνέω. θέλετε is ind.prs.act. 2 ^e p.mv. van θέλω. ποιήσω is sub.aor.act. 1 ^e p.ev. van ποιέω. Vertaling: en staande gebleven zijnde Jezus heeft geroepen hen en zei: wat willen jullie (dat) ik doe aan jullie? (Mt 20:32)
7	μηδὲ ἐκπειράζωμεν τὸν Χριστόν, καθὼς τινες αὐτῶν ἐπείρασαν καὶ ὑπὸ τῶν ὄφρων ἀπώλλυντο.
	Aantekeningen: ἐκπειράζωμεν is sub.prs.act. 1 ^e p.mv. van ἐκπειράζω. ἐπείρασαν is ind.aor.act. 3 ^e p.mv. van πειράζω. ἀπώλλυντο is ind.impf.pss. 3 ^e p.mv. van ἀπόλλυμι. Vertaling: noch laten wij stellen op de proef Christus, zoals sommigen van hen geprobeerd (= verzocht) hebben en door de slangen werden verslonden. (1Co 10:9)
8	Ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀπόστολοι Βαρναβᾶς καὶ Παῦλος διαρρήξαντες τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἐξεπήδησαν εἰς τὸν ὄχλον κρίζοντες
	Aantekeningen: Ἀκούσαντες is part.aor.act.nom.mnl.mv. van ἀκούω. διαρρήξαντες is part.aor.act.nom.mnl.mv. van διαρρήγνυμι. ἐξεπήδησαν is ind.aor.act. 3 ^e p.mv. van ἐκπηδάω. κρίζοντες is part.prs.act.nom.mnl.mv. van κρίζω. Vertaling: gehoord hebbend maar de apostelen Barnabas en Paulus (Of: toen de apostelen...) verscheurd hebbend de kleren van hen (= zichzelf, hun) sprongen zij naar buiten (= tevoorschijn) in de menigte, schreeuwend: (Hn 14:14)

9	ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς τούτους καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις. ἀκούσαντες δὲ εἶπαν· μὴ γένοιτο.
	Aantekeningen: ἐλεύσεται is ind.fut.med. 3 ^e p.ev. van ἔρχομαι. ἀπολέσει is ind.fut.act. 3 ^e p.ev. van ἀπόλλυμι. δώσει is ind.fut.act. 3 ^e p.ev. van δίδωμι. ἀκούσαντες is part.aor.act.nom.mnl.mv. van ἀκούω. εἶπαν is ind.aor.act. 3 ^e p.mv. van λέγω. Vertaling: hij zal komen en hij zal ombrengen deze akkerlieden en hij zal geven de wijngaard aan anderen. Maar gehoord hebbend zij zeiden: geenszins! (of: dat zij verre!). (Lc 20:16)
10	τοσαῦτα εἰ τύχοι γένῃ φωνῶν εἰσιν ἐν κόσμῳ καὶ οὐδὲν ἄφωνον·
	Vertaling: zoveel als indien het treft soorten van stemmen (of: klanken) zijn in de wereld en geen (ervan) (is) zonder klank. (1Co 14:10)

2. Vertaal oefening: Mc 15:1-5

1	Καὶ εὐθὺς πρωὶ συμβούλιον ποιήσαντες οἱ ἀρχιερεῖς μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ γραμματέων καὶ ὅλον τὸ συνέδριον, δῆσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήνεγκαν καὶ παρέδωκαν Πιλάτῳ.
	Aantekeningen: ποιήσαντες is part.aor.act.nom.mnl.mv. van ποιέω. δῆσαντες is part.aor.act.nom.mnl.mv. van δέω. ἀπήνεγκαν is ind.aor.act. 3 ^e p.mv. van ἀποφέρω. παρέδωκαν is ind.aor.act. 3 ^e p.mv. van παραδίδωμι. Vertaling: en terstond vroeg in de morgen (een) besluit genomen hebbend de overpriesters met de oudsten en de schriftgeleerden en heel de raad, gebonden hebbende Jezus hebben zij weggebracht en overgeleverd aan Pilatus.
2	Καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ Πιλάτος· σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ λέγει· σὺ λέγεις.
	Aantekeningen: ἐπηρώτησεν is ind.aor.act. 3 ^e p.ev. van ἐπερωτάω. ἀποκριθεὶς is part.aor.pss.nom.mnl.ev. van ἀποκρίνομαι. Vertaling: en heeft gevraagd hem Pilatus: jij, jij bent de koning van de Joden? Hij maar antwoordende hem en zegt: jij, jij zegt (het).
3	καὶ κατηγοροῦν αὐτοῦ οἱ ἀρχιερεῖς πολλά.
	Aantekeningen: κατηγοροῦν is ind.impf.act. 3 ^e p.mv. van κατηγορέω. Vertaling: en beschuldigden hem de overpriesters veel (dingen).
4	ὁ δὲ Πιλάτος πάλιν ἐπηρώτα αὐτὸν λέγων· οὐκ ἀποκρίνη οὐδέν; ἴδε πόσα σου κατηγοροῦσιν.
	Aantekeningen: ἐπηρώτα is ind.impf.act. 3 ^e p.ev. van ἐπερωτάω. ἀποκρίνη is ind.prs.med. 2 ^e p.ev. van ἀποκρίνομαι. κατηγοροῦσιν is ind.prs.act. 3 ^e p.mv. van κατηγορέω. Vertaling: maar Pilatus opnieuw vroeg hem zeggend: niet antwoord jij niets? Zie hoe veel zij jou beschuldigen.

5	ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐκέτι οὐδὲν ἀπεκρίθη, ὥστε θαυμάζειν τὸν Πιλάτον.
	Aantekeningen: ἀπεκρίθη is ind.aor.pss. 3 ^e p.ev. van ἀποκρίνομαι. θαυμάζειν is inf.prs.act. van θαυμάζω. Vertaling: Maar Jezus niet meer niets heeft geantwoord, zodat zich verwonderen Pilatus.